קופסת הטבק

כתב וו. אודווייבסקיי
צייר נ. גוליץ

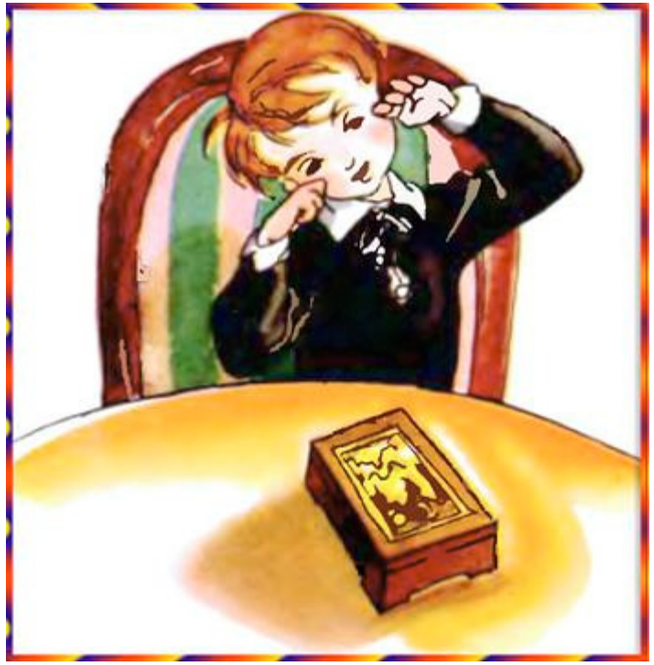

אבא שם על השולחן קופסת טבק. "בוא מישה, הבט מה הבאתי" אמר.
מישה הוא ילד מחונך. מיד עזב את כל המשחקים שלו ובא לאבא.
והיה שם מה לראות! איזו קופסת טבק נהדרת! צבעונית ועשויה שריון צב. ועל המכסה שערים, מגדלים, בית ועוד בית, שני, שלישי, רביעי, קשה לספור. וכולם זהובים, וגם עצים זהובים והעלים עליהם כסופים. ומאחורי העצים עולה השמש וזורקת קרניים ורודות על השמיים.
"איזו עיירה זו?" שאל מישה.
"זו עיירה דין-דין" ענה אבא, ולחץ על קפיץ.

מה קורה? ממקום כלשהו נשמעה מוסיקה. מישה לא הבין מאין היא באה. אולי מאחורי דלת, מהחדר שני? אולי מהשעון? אולי משולחן עבודה של אבא? אולי מהמזווה? בסוף הבין מישה שזו קופסת הטבק שמנגנת.

הוא ניגש אליה וראה שהשמש על מכסה הקופסה עולה לשמיים והשמיים נעשים בהירים יותר ויותר, אור משתקף בחלונות הבתים וקורן מהמגדלים. ואז השמש עוברת לצד שני, מתחילה לרדת נמוך ונמוך יותר ובסוף מסתתרת לגמרי. העיירה מחשיכה, תריסים נסגרים ואור המגדלים כבה, אך לא להרבה זמן. הנה נדלק כוכב בשמיים ומיד הופיע מגל הירח מאחורי העצים, והעיירה מתבהרת שוב, קרניים כחולים נזרקים מהמגדלים.

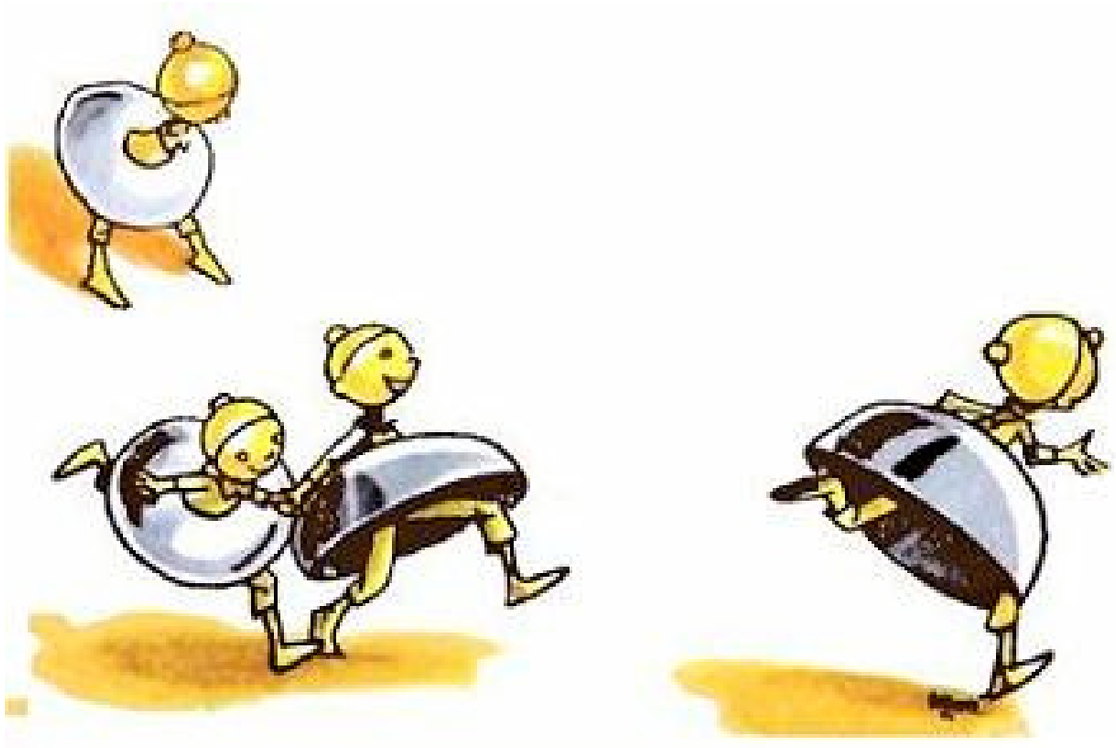

"אבא! אבא! אולי אוכל להיכנס לעיירה זו? מאוד הייתי רוצה!"
"תחשוב רק, ידידי הצעיר, העיירה לא לפי המידה שלך!"
"אין דבר, אבא, אני קטן מאוד. רק תרשה לי ללכת לשם. כל כך הייתי רוצה לדעת מה קורה שם.."
"די צפוף שם, בני, גם בלעדיך."
"ומי חי שם?"
"מי חי? חיים שם פעמוניות". אבא פתח את הקופסה ומה ראה שם מישה? פעמונים קטנים, פטישים זעירים וגלגלים.. מישה השתומם. לשם מה פעמונים? לשם מה פטישים? למה גליל עם ווים? הוא שאל את אבא ורצה לדעת הכל.

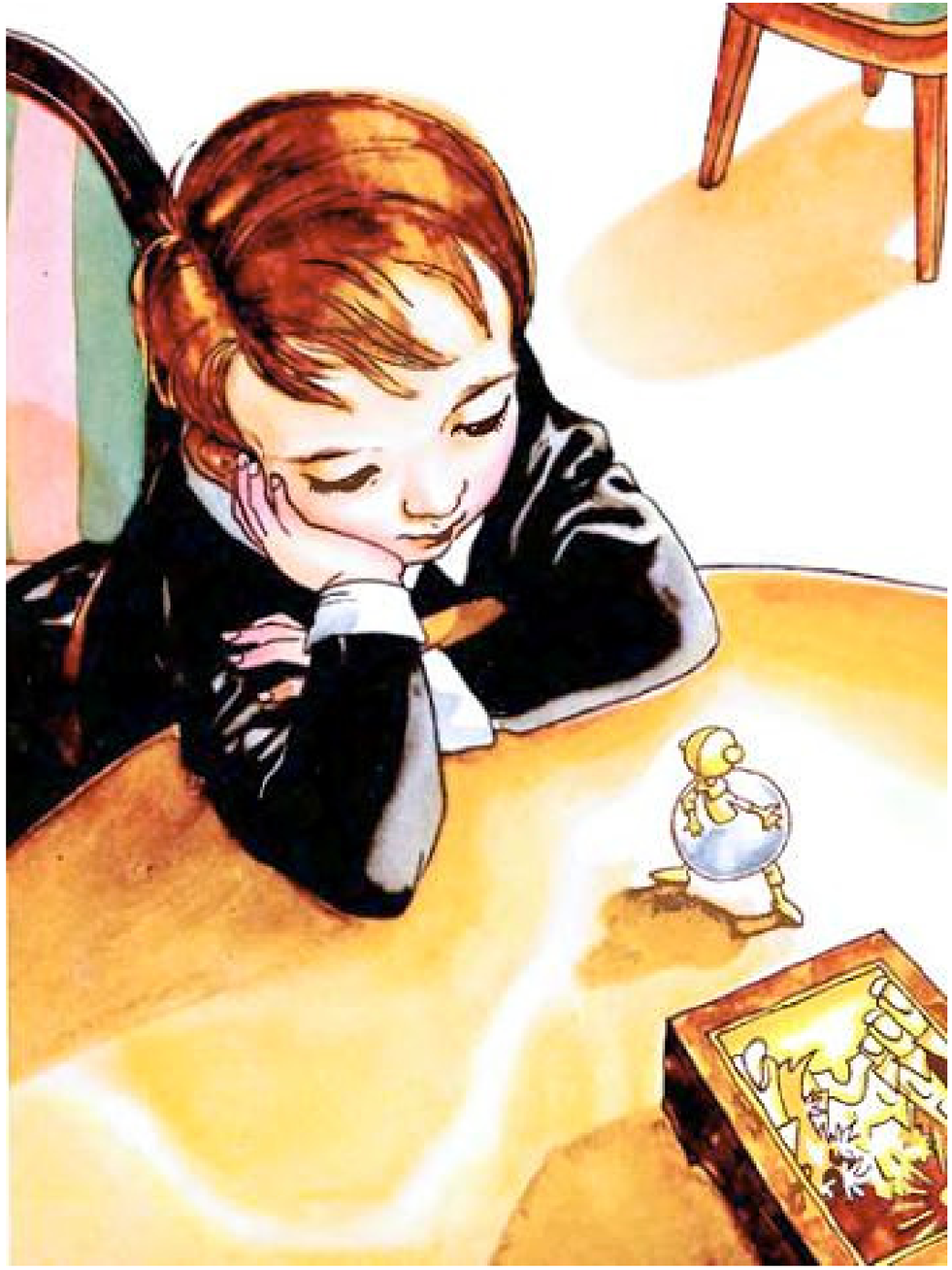

ואבא ענה "לא אוכל להסביר לך, מישה. תסתכל בעצמך, אולי תנחש ותבין. רק אל תיגע בקפיצים אלה, אחרת הכל עלול להישבר."
אבא הלך, ומישה נשאר לבד עם הקופסה. הוא ישב-ישב הרבה זמן, הביט-הביט, חשב-חשב, כיצד מצלצלים הפעמונים הקטנים?
ובינתיים מוסיקה נמשכה, אך בקול נמוך יותר, איטי יותר, כאילו אוחזת בכל תו בנפרד, כאילו מפרידה צליל אחד מהשני.
ופתאום מישה רואה: בתוך הקופסה נפתחת דלת ומהדלת יוצא ילד עם ראש זהב וחצאית פלדה. הוא נעמד על הסף וכאילו קורא למישה.
"איך זה?" חשב מישה "אבא אמר שבעיירה זו צפוף גם בלעדי ושם כנראה חיים אנשים טובים. מזמינים אותי להתארח אצלם."
"אבוא, ברצון רב!" ועם מילים אלא רץ מישה לדלת שבקופסה, ולהפתעתו ראה שהדלת התאימה את עצמה בדיוק לגובה שלו. אך כילד מחונך היטב הוא פנה תחילה למזמין שלו.
"אנא תרשה לשאול" אמר מישה "עם מי יש לי הכבוד?"

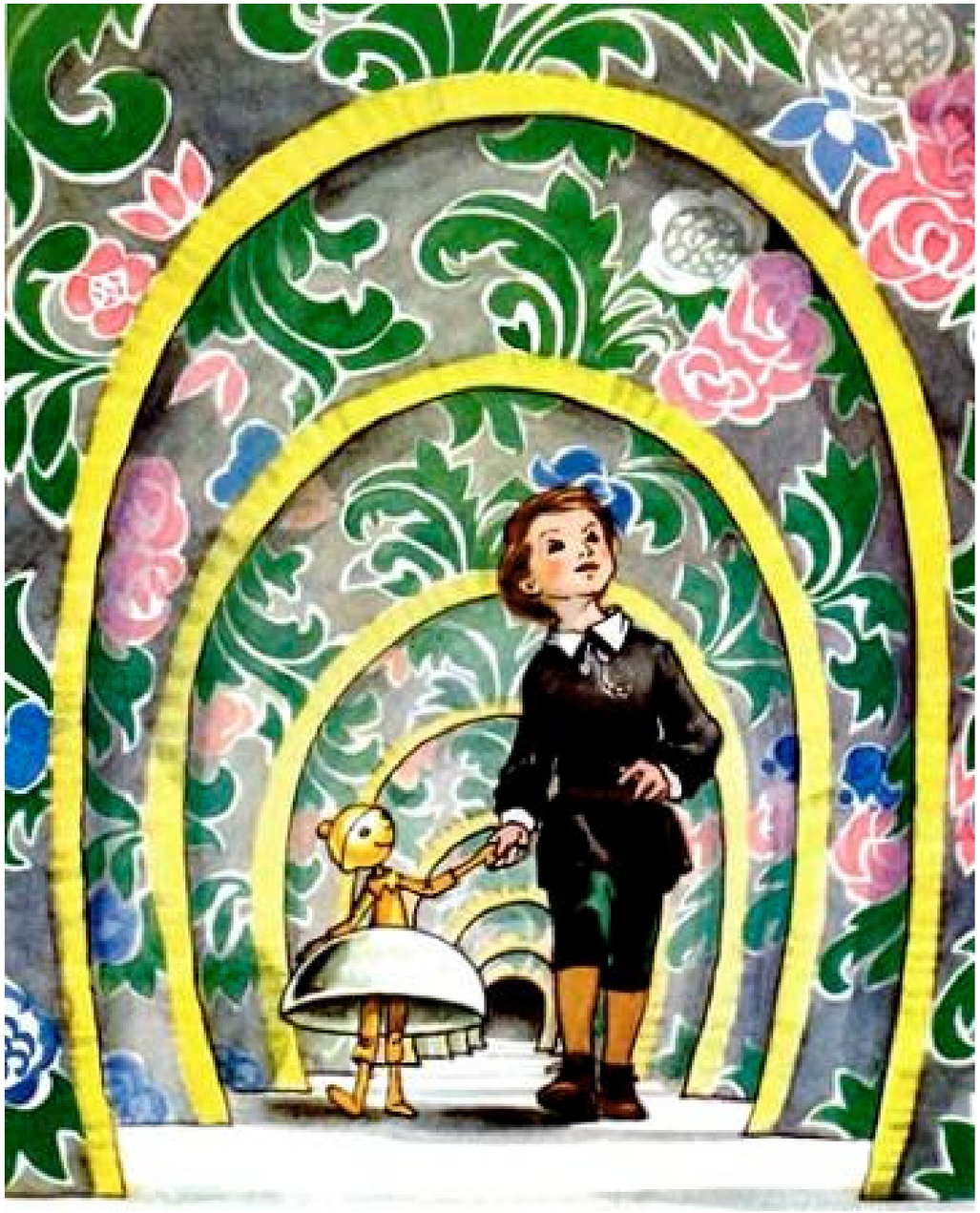

"דין-דין-דין" ענה הילד הזר "אני ילד-פעמונית, וחי בעיירה זו. שמענו שרצית מאוד לבקר אצלנו ולכן נשמח עם תכבד אותנו בביקורך. דין-דין-דין."
מישה השתחווה וילד פעמונית אחז בידו והוביל אותו.
מישה הרגיש שמעליהם נמתחת קשת מקרטון צבעוני, עם שוליים מוזהבים. ולפניהם עמדה עוד קשת כזו, רק קטנה יותר, אחר כך שלישית, עוד יותר קטנה, ורביעית וכך הרבה קשתות, כל אחת קטנה מקודמתה,
והאחרונות קטנות כך שניתן רק להעביר את ראשו של הילד המוביל אותו.
"אני מודה לך על ההזמנה" אמר מישה "אך אני בספק אם אוכל לענות לה. נכון, כאן אני עובר, אבל שם, רחוק יותר, הקשתות כל כך קטנות. שם, אם תרשה לי לומר, אפילו בזחילה לא אוכל לעבור. אני לא מבין איך אתה יכולת לעבור תחתן."
"דין-דין-דין!" ענה הילד "נעבור. אל דאגה, רק לך אחרי."

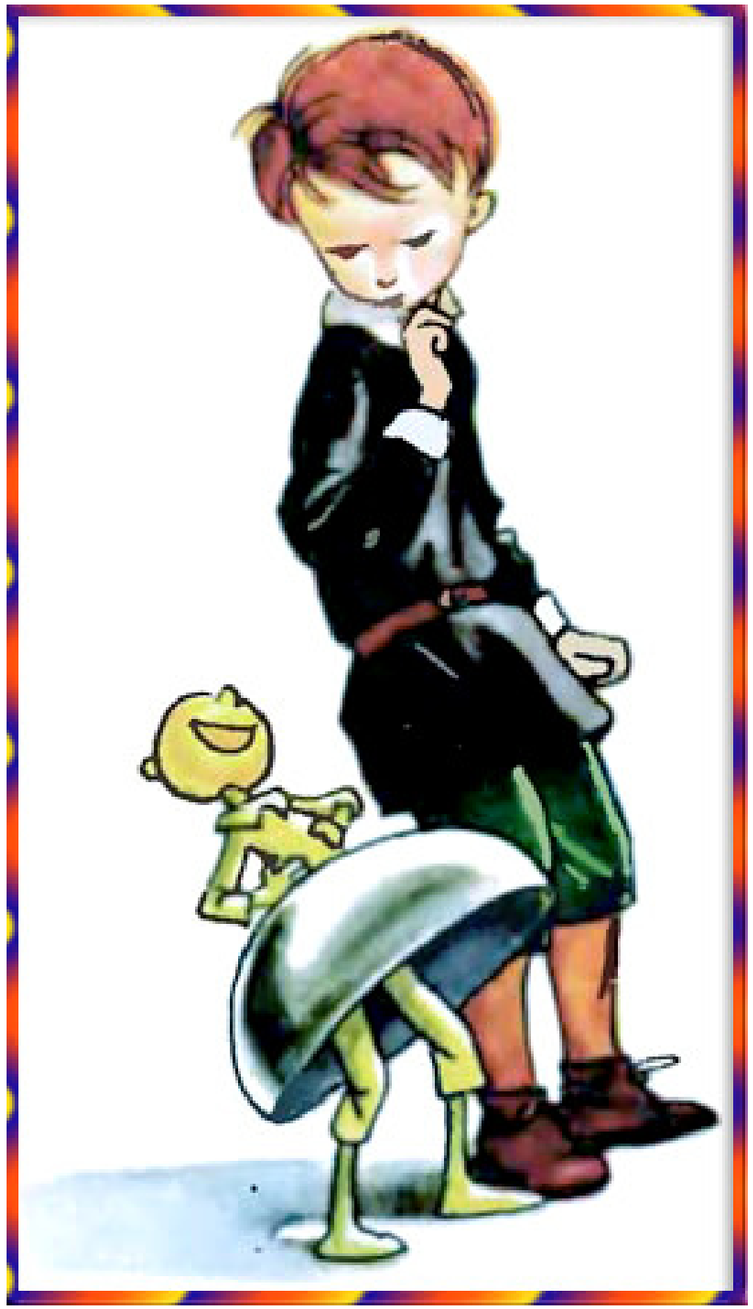

מישה נשמע לו. ובאמת, עם כל צעד הקשתות גדלו,
ושני הילדים עברו תחתן בחופשיות. וכשהגיעו לקשת
האחרונה ילד-פעמונית אמר למישה להביט אחורה.
ומישה ראה שהקשתות, שבהן עברו, נעשו קטנות שוב,
כאילו ירדו למטה.
מישה הופתע. "איך זה קורה?" שאל את המארח.
"דין-דין-דין" צחק הילד "זה תמיד כך. כנראה לא שמת
לב לכך, אבל כל דבר שמרוחק נראה קטן יותר,
וכשאתה מתקרב, כאילו גדל."

"זה נכון" ענה מישה "אף פעם לא חשבתי על כך ובאמת כך קרה לי שלשום. רציתי לצייר איך אמא מנגנת בפסנתר ואבא בקצה החדר קורא ספר, אבל בשום אופן לא הצלחתי. עמלתי, עמלתי ועל הנייר תמיד יצא שאבא יושב ליד אמא והכיסא שלו ליד הפסנתר. ואני הרי ראיתי בבירור שהפסנתר לידי, קרוב לחלון, ואבא בקצה שני, ליד התנור. אמא אמרה לי שהייתי צריך לצייר אבא קטן יותר, אבל חשבתי שהיא מתבדחת, כי הרי אבא הרבה יותר גדול ממנה. עכשיו אני רואה שהיא דיברה נכון, והייתי צריך לצייר אבא קטן, כי הוא היה רחוק יותר. תודה לך שהסברת לי, באמת תודה רבה."

ילד פעמונית צחק מאוד "דין-דין-דין, כמה זה מצחיק לא לדעת לצייר אבא ואמא! דין-דין-דין!"

מישה התעצבן שהילד פעמונית צוחק ממנו ולכן שאל מיד "תרשה לשאול מדוע אתה כל פעם אומר 'דין-דין-דין'?"

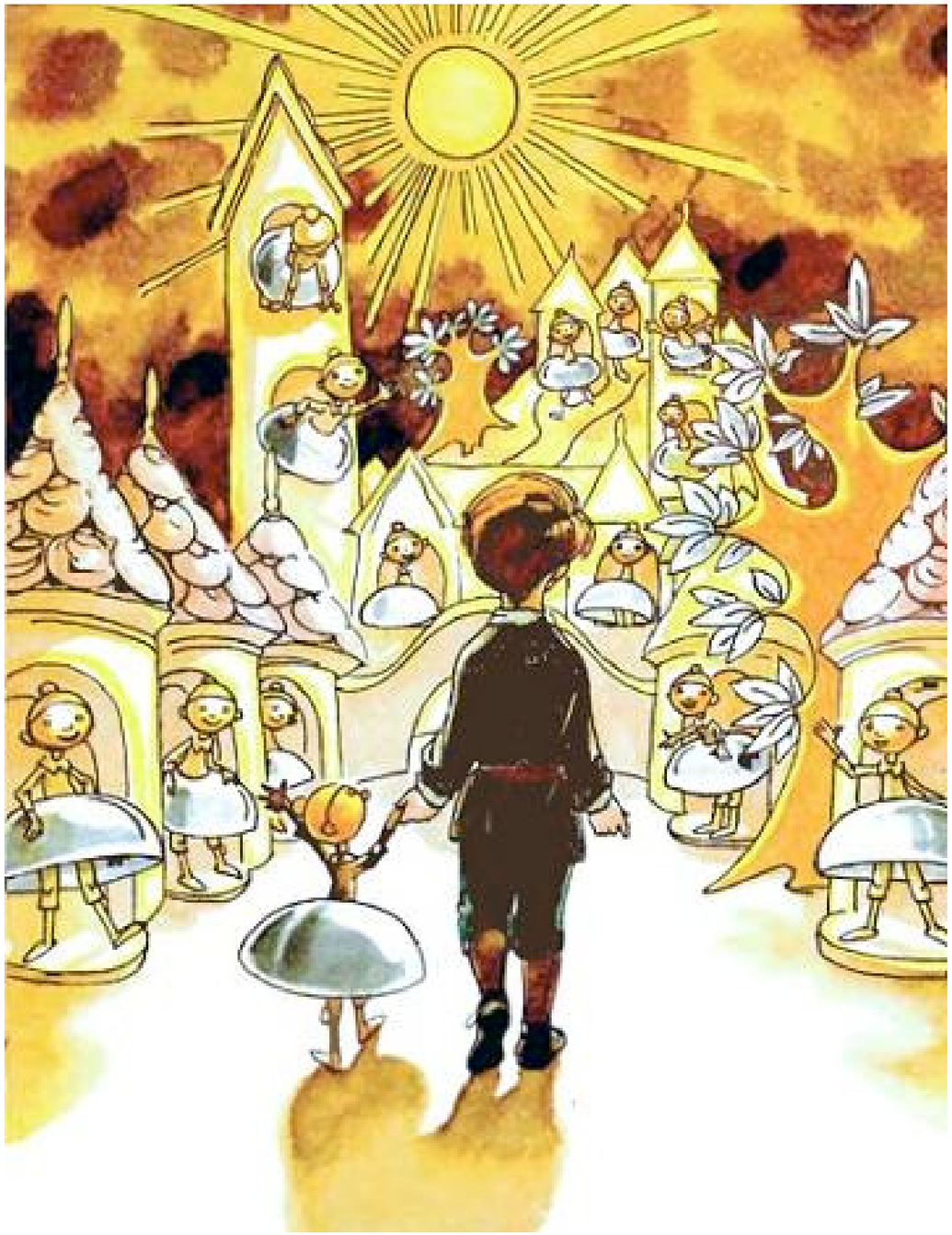

"זו אצלנו מילת הרגל כזה" ענה ילד-פעמונית.
"מילת הרגל?" העיר מישה "אבא שלי אומר שלא יפה להשתמש במילות הרגל בדיבור."
ילד פעמונית נשך שפתיים ולא אמר יותר כלום.
עכשיו לפני הם הופיעו דלתות. הן נפתחו ומישה יצא לרחוב. אבל איזה רחוב! איזו עיירה! כביש מרוצף באם פנינה, בשמיים מטיילת שמש זהובה, שיורדת כשקוראים לה, מסתובבת סביב היד ועולה שוב.
והבתים הם מפלדה, מברקים, מכוסים ברפים צבעוניים, ועל כל גג יושב ילד-פעמונית, בעל ראש זהב ובחצאית כסופה. והם רבים, רבים, וכולם קטנים, קטנים מאוד.

"אי-אפשר לטעות" אמר מישה "זה נראה אחרת מרחוק, ואני רואה שהפעמוניות הן כולן אותו דבר."
"זה לא נכון" ענה לו המארח "הפעמוניות הן לא כולן אותו הדבר. אילו כך היו, הרי הצלילים שלהם היו דומים זה לזה. ואתה שומע איזה מנגינות אנו מנגנים. זה לכן שמי שאצלנו גדול יותר, כך גם קולו נמוך יותר. אינך יודע זאת? הנה לך לקח, מישה, אל תצחק מהרגל דיבור, ואז תלמד דברים."
הפעם היה תורו של מישה לנשוך שפתיים.

ובינתיים ילדי-פעמוניות התרוצצו סביב מישה, משכו אותו במעיל, צלצלו, קפצו ורצו.
"חיים שלכם שמחים" אמר מישה "הייתי ברצון נשאר אתכם. אינכם עושים דבר במשך כל היום ועוד שומעים מוסיקה כל הזמן."
"דין-דין-דין" התחילו לצעוק ילדי פעמוניות "איך החלטת שאנחנו שמחים? לא, מישה, החיים שלנו גרועים מאוד. נכון, אין לנו לימודים ושעורי בית, אבל מה תועלת בכך? אנו לא מפחדים משעורי בית. הבעיה היא שאין לנו, האומללים, בכלל מה לעשות. אין לנו ספרים ולא אלבומי ציורים, אין אבא ואמא, אין במה לעסוק. כל היום רק משחקים ומשחקים וזה מאוד משעמם. האם תאמין? נכון, יש לנו שמיים משריון צב, שמש זהב ועצי זהב, אבל נמאס לנו כבר להסתכל עליהם. מהעיירה לא יכולים לצאת אפילו לצעד אחד. תוכל לתאר לעצמך מה זה לא לעשות כלום במשך שנים, לשבת רק בקופסת טבק, אפילו בקופסת טבק עם מוסיקה."

"כן" אמר מישה "אתם צודקים. זה קורה גם לי. אחרי לימודים נעים לשחק ולשמוח, אבל בחגים משחקים ומשחקים כל היום ובערב נעשה משעמם. לוקחים פעם צעצוע זה ופעם אחר, ואין כבר שום דבר מעניין. הרבה זמן לא הבנתי זאת, ורק עכשיו אני מבין."

"וחוץ מזה יש לנו עוד צרה. אלה הבריונים-פטישונים" סיפרו הפעמוניות "והם ממש נבזים! הם הולכים בכל העיירה ודופקים בנו. לגדולים יותר מאיתנו עושים רק 'טוק-טוק' אבל לקטנים הם מכאיבים ממש."

ובאמת ראה מישה שברחובות הולכים בריונים שחורים כאלה, על רגליים דקיקות ואפים מאורכים ומדברים ביניהם "טוק-טוק-טוק! טוק-טוק-טוק! תקשיב! תדפוק טוק-טוק-טוק!" וכל הזמן הם דופקים, פעם בפעמונית זו ופעם באחרת. מישה ריחם על הילדים. הוא ניגש לאדונים אלה, השתחווה יפה ושאל בנימוס מדוע הם דופקים כך בילדים-פעמוניות בלי כל סיבה.

אבל פטישון אחד ענה לו "אל תתערב! לך מכאן! שם, בחדר שוכב המפעיל שלנו ואומר לנו לדפוק. וכך הכל מתנהל ומתגלגל. טוק-טוק-טוק!"

"מי הוא המפעיל שלכם?" התעניין מישה.

"אא, זה הגליל הזה" הסבירו לו "כזה שלא מש מהמיטה שלו. אין מה לעשות נגדו."

מישה מיד הלך לחפש את המפעיל. וראה, באמת שוכב על המיטה בחלוק גלילי, מסתובב מצד לצד עם הפנים כלפי מעלה. ולאורך החלוק שלו – מחטים, ווים קטנים. וכשניגש אליו פטישון, הוא תופס אותו בוו, ואחר כך עוזב, ואז הפטישון מכה בפעמונית.

בדיוק כשמישה הבין זאת, המפעיל התחיל לצעוק "שור-מור! מי הולך כאן? מי מטייל כאן? מי בא אלי? מי לא נותן לי לישון? שור-מור"

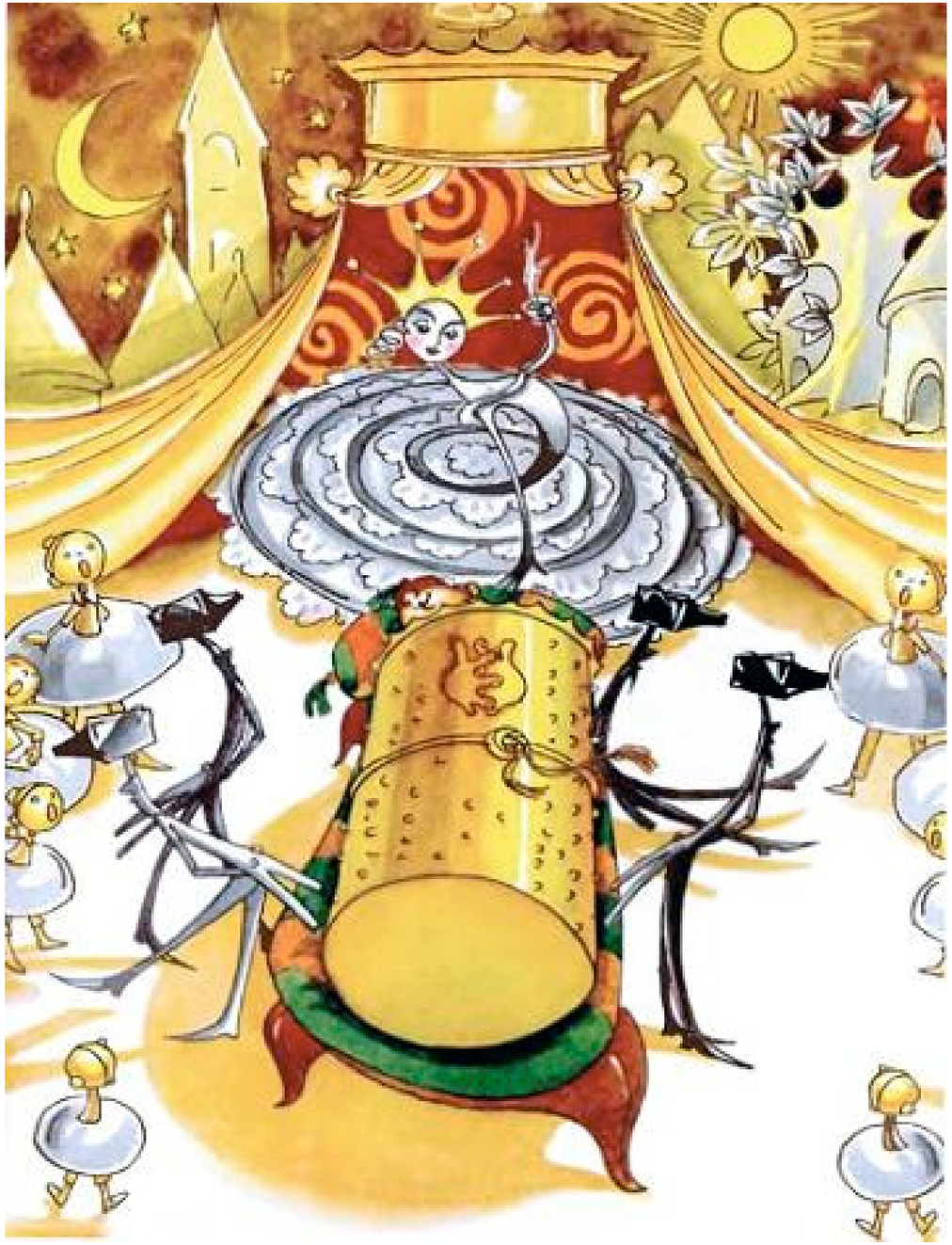

"זה אני" אמר מישה באומץ "מישה, אני מישה.."
"ומה נחוץ לך? שאל המפעיל.
"אני מרחם על הילדים-פעמוניות. הם כאלה חכמים,
טובי-לב, מנגנים יפה, ולפי פקודה שלך
הבריונים-פטישונים מרביצים להם.."
"שור-מור! זה לא ענייני. שיכו בילדים! לא אכפת לי! אני
רק שוכב על במיטה כל הזמן ולא מסתכל על אף אחד.
שור-מור, שור-מור.."
"באמת למדתי כאן דברים" חשב לעצמו מישה "הרי גם
אותי היה מרגיז מדי פעם, אילו מישהו היה שם לב עלי
כל הזמן, לא מוריד מבט ממני.."

ומישה הלך הלאה. הלך ונעצר. לפניו עמד אוהל זהב עם שולים מאם-פנינה. למעלה מסתובבת שבשבת זהובה, כמו טחנת רוח, ובאוהל שוכבת נסיכה קפיץ, ומתכווצת ומתפשטת כמו נחש, ודוחפת כל פעם את הגליל בחלוק.

הדבר הפתיע את מישה והוא אמר "נסיכה נכבדה, מדוע את דוחפת את הגליל כל הזמן?"

"זיפ-זיפ-זיפ" ענתה הנסיכה "אתה ילד טיפש. אתה מסתכל על הכל ואינך רואה דבר! אילו לא דחפתי את הגליל, הגליל לא היה מתגלגל, לא היה תופס את הפטישונים, והפטישונים לא היו דופקים בפעמוניות. ואם הפטישונים לא יכו בפעמוניות, פעמוניות לא ישמיעו צליל ולא תישמע כל מוסיקה. זיפ-זיפ-זיפ!"

מישה רצה לבדוק האם הנסיכה אומרת אמת. הוא התכופף ולחץ עליה באצבע. ומה קרה?
מיד הקפיץ נפתח בכוח, הגליל הסתובב מהר מאוד, הפטישונים דפקו חזק, הפעמוניות זייפו והקפיץ שוב התכווץ. הכל השתתק. הגליל נעצר, פטישונים נעמדו, פעמוניות נפלו לארץ, השמש הפסיקה לנוע, הבתים התפרקו..
רק אז נזכר מישה שאבא הזהיר אותו לא לגעת בקפיץ, נבהל ו..

התעורר.
"חלמת?" שאל אבא.
מישה ניסה להיזכר. הוא הביט, הנה חדר העבודה של אבא. הנה קופסת הטבק לפניו. לידו עומדים אבא ואמא וצוחקים.
"איפה ילד-פעמונית? איפה פטישונים? איפה נסיכה קפיץ?" שאל מישה.
"זה מה שחלמת?"
"כן"
"מישה, המוסיקה הרדימה אותך ונרדמת חזק. ספר לנו לפחות מה חלמת!"
"אבא תראה" אמר מישה ושפשף את עיניו "מאוד רציתי לדעת מאין באה המוסיקה שבקופסת הטבק, לכן הבטתי עליה וניסיתי לראות מה נע בתוכה. חשבתי, חשבתי, ואז דלת בקופסה נפתחה.."
ומישה סיפר כל החלום שלו לפי הסדר.
"טוב" אמר אבא "עכשיו אני רואה שכבר הבנת קצת איך מנגנת מוסיקה בקופסת הטבק. אבל תבין זאת טוב יותר, כשתלמד מכניקה."